

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2013

GAEILGE – ARDLEIBHÉAL – PÁIPÉAR II

(90 marc)

DÉARDAOIN, 6 MEITHEAMH – TRÁTHNÓNA, 2.45 go dtí 4.15

- Ceist 1.** Léigh go cúramach an sliocht athchóirithe seo as an úrscéal *Fáinne Fí Fífi* le Meadhbh Ní Eadhra agus freagair **trí cinn** de na ceisteanna a ghabhann leis. **(15 mharc)**
 Ní mór ceist **amháin** a roghnú as **A** agus ceist **amháin** a roghnú as **B**.
 Is féidir an **tríú ceist** a roghnú as **A nó** as **B**. Ní gá níos mó ná **leathanach** a scríobh.
Bíodh na freagraí i d'fhocail féin, chomh fada agus is féidir leat.

Ag Sciáil san Eilvéis

Cúlra an Scéil: Téann Fiona go dtí an Eilvéis chun a cara pinn, Sabine, a fheiceáil ann. Pósfaidh Sabine Roberto go luath. Is Iodálach é Roberto. Níl Fiona ná Johann, deartháir le Sabine, cinnte faoin obair a dhéanann Roberto. Lá amháin téann Sabine, Roberto agus Fiona ag sciáil. Ní théann Sabine amach ar na fánaí sciála mar tá a cos gortaithe. Insíonn Fiona an scéal anois:

1. Tá an sciáil ar dóigh ar fad. Tá sé doiligh go leor dul i dtaithí uirthi ach is mór an chabhair é Roberto. Tá sé an-chneasta liom. Tá mé ag súil le dul ag sciáil arís go luath. Tá timpeallacht na hEilvéise dochreidte ar fad, na sléibhte mórthimpeall orainn, iad ard bán draíochtúil agus ag glioscarnach faoin ngrian. Ní fhaca mé radharc níos áille riamh. Agus níor bhuaill mé riamh le daoine a bhí níos múinte ná níos sibhialta ná muintir na hEilvéise. Sílim go bhfuil an-mheas acu ar an timpeallacht agus ar na daoine atá thart orthu. É sin ráite, tá muintir na hÉireann i bhfad níos oscailte agus níos cairdiúla, go poiblí ar scor ar bith!

2. Tá mé chomh tógtha sin leis an sciáil agus leis an ócáid ar fad go bhfuil dearmad glan déanta agam ar Sabine agus í ag fanacht linn go foighneach. Déanaim iarracht roinnt eolais a fháil ó Roberto, ach is léir gur duine príobháideach agus rúnda atá ann, ar chúis amháin nó ar chúis eile. “An bhfuil tú gnóthach ag obair na laethanta seo?” a fhiafraím de. “Chuala mé go raibh post agat sa bhanc?” “Gnóthach go leor, a stór,” agus beireann sé ar mo lámh chun mé a threorú. “Cad fút féin?” Agus chomh héasca leis sin, éiríonn leis an aird a bhaint de féin. “Cá bhfuil an banc lena n-oibríonn tú suite?” arsa mise. “An bhfuil sé gar do do teach?” Baineann an cheist siar as ach leanann sé ar aghaidh ag caint. “Tá sé giota maith ón teach ach ní fadhb é sin mar tá carr agam. Ach cad chuige na ceisteanna seo uilig fúmsa, a Fhiona?” a fhiafraíonn sé díom. “Á, tada. Tá a fhios agam go mbíonn an-chuid de mhuintir na tíre seo ag obair sna bainc,” a deirim leis.

3. “Tá an ceart agat, a Fhiona. Éist, ar mhaith leat sos a ghlacadh?” a fhiafraíonn Roberto díom. “Fadhb ar bith!” a deirim leis. “Tá ocras orm anois. Go raibh maith agat as an gcabhair go léir, a Roberto.” “Na habair é, ná habair é. Tá tú ar fheabhas ag an sciáil, a Fhiona. Chuaigh tú i dtaithí uirthi go han-tapa,” ar sé go cneasta liom. Tá áthas ar Sabine an bheirt againn a fheiceáil arís agus tá moladh aici dom. “Bhí mé ag amharc ort, a Fhiona,” a deir Sabine liom. “Tá ag éirí thar barr leat, a chailín. Ba bhreá liom a bheith á dhéanamh in éindí libh ach, beidh deis agam sin a dhéanamh a luaithe is a thagann biseach ar mo chos.” Táimid ar tí lón a ordú nuair a thosaíonn fón Roberto ag glaach.

4. “Heileo?” Stadann sé den siúl. “Abair sin arís!” ar sé agus a ghlór lán iontais agus alltacha. “Anois? I ndáiríre?” Líonann a shúile le fearg. “Beidh mé ann faoi cheann leathuair an chloig. Slán go fóill.” Casann sé thart arís. “Caithfidh mé dul abhaile anois díreach. Tá fadhb ann,” ar sé. Gheobhaidh mé tacsáí daoibh. Cuirfidh mé scairt oraibh ar ball,” ar seisean agus imíonn sé leis. Casaim ar Sabine. “Meas tú cad atá tarlaithe? Meas tú cén cineál daoine atá ag plé le Roberto?” a fhiafraím di. Ansin insím di na tuairimí atá ag a deartháir, Johann, faoi Roberto agus insím di faoi rúndacht Roberto maidir lena phost. Éisteannt sí le gach aon fhocal a deirim. “A Fhiona,” arsa Sabine liom go sollúnta, “tá rud éigin le hinsint agam duit.” Is ansin a chloisimid Roberto ag scairteadh orainn go bhfuil an tacsáí ag fanacht linn.

(Athchóiríodh an buntéacs lena chur in oiriúint do chuspóirí na measúnachta gan é a chur i gcead an údair roimh ré.)

Ceisteanna (iad ar cómharc)

A (Buntuisct)

- (i) Luaigh **dhá** chúis a dtaitníonn an Eilvéis le Fiona. Biodh cúis **amháin** faoin timpeallacht agus cúis **eile** faoi na daoine i do fhreagra. (Alt 1)
- (ii) Thug Roberto agus Sabine moladh d’Fhiona as a cuid sciála. Luaigh moladh **amháin** a thug Roberto di agus moladh **eile** a thug Sabine di. (Alt 3)
- (iii) Cén **dá** phíosa eolais a d’inis Fiona do Sabine? (Alt 4)

B (Léirthuisct Ghinearálta)

- (i) Breac síos peannphictiúr gairid de Sabine, bunaithe ar an eolas atá sa sliocht. Tosaigh mar seo: “Is mise Sabine ...” (Is leor **cúig** abairt.)
- (ii) “Is léir gur duine príobháideach agus rúnda atá ann,” a deir Fiona faoi Roberto. Luaigh **dhá** phointe eolais as an sliocht a léiríonn na tréithe seo.
- (iii) “A Fhiona,” arsa Sabine liom go sollúnta, “tá rud éigin le hinsint agam duit ...” Meas tú cén rud a bhí le hinsint ag Sabine d’Fhiona? Is leor **dhá** phointe eolais.

Ceist 2. Freagair **A nó B** anseo. Ní gá níos mó ná **leathleathanach** a scríobh. (15 mharc)

A

- (i) Ainmnigh gearrscéal Gaeilge *nó* úrscéal Gaeilge *nó* dráma Gaeilge (a ndearna tú staidéar air le linn do chúrsa) a bhfuil an cineál céanna *ábhair* i gceist ann is atá sa sliocht i g**Ceist 1**.
Ní mór teideal an tsaothair sin, mar aon le hainm an údair, a scríobh síos go soiléir.
- (ii) Tabhair cuntas **gairid** ar a bhfuil sa saothar sin faoin gcineál sin *ábhair*.

nó

Déan comparáid **ghairid** idir a bhfuil sa sliocht i g**Ceist 1** faoin *ábhar* úd agus a bhfuil faoin *ábhar* céanna sa saothar atá ainmnithe agat.

B

- (i) Maidir le do rogha **ceann amháin** de na *saghsanna daoine* seo a leanas, ainmnigh gearrscéal Gaeilge *nó* úrscéal Gaeilge *nó* dráma Gaeilge (a ndearna tú staidéar air le linn do chúrsa) a bhfuil *an saghas sin duine* i gceist ann.
Ní mór teideal an tsaothair sin, mar aon le hainm an údair, a scríobh síos go soiléir.
 - (a) Duine gránna
 - (b) Duine cabhrach
 - (c) Duine cliste
 - (d) Duine amaideach
 - (e) Duine grámhar
 - (f) Buláí
- (ii) Tabhair cuntas **gairid** ar a bhfuil sa saothar sin faoin *saghas duine* atá roghnaithe agat.

Nóta: I gcás **A nó B** thuas, tá cead agat chomh maith dráma Gaeilge a ainmniú ar ghlac tú páirt ann le linn do chúrsa.

Ceist 3. Léigh an dá dhán athchóirithe thíos as: AINCHEIST as *Fómhar na nGéanna* le Conleth Ellis agus CAD É as *Walking Time agus Dánta Eile* le Liam Ó Muirthile. **(15 mharc)**
 Freagair **trí cinn** de na ceisteanna a ghabhann leo.
 Ní mór ceist **amháin** a roghnú as **A** agus ceist **amháin** a roghnú as **B**.
 Is féidir an **tríú ceist** a roghnú as **A nó as B**. Ní gá níos mó ná **leathanach** a scríobh.
Bíodh na freagraí i d'fhocail féin, chomh fada agus is féidir leat.

AINCHEIST	CAD É
<p>4. A dhamháin alla san fholcadán, Tugann tú rogha dom: Is féidir liom tú a bhá, nó tú a shábháil ón tonn.</p> <p>8. Cé mhéad uair a theip ort An balla sleamhain a shárú? Cén mhaitheas duit dígeantacht? Ní éalóidh tú gan cabhair uaim.</p> <p>12. B'fhearr dom socrú ar ghníomh Sara dtosnaím ar sheanmóin. Gan tú ag cur lena chonstaicí, Tá an saol casta go leor.</p> <p>16. Sleamhnóidh mé bileog fút Is tabharfaidh mé an doras duit. Ní féidir mé a lochtú Má bhristear do cheann ansin.</p> <p style="text-align: center;">(le Conleth Ellis)</p>	<p>6. Táim ó sheomra go seomra ar fud an tí ag lorg rud éigin, is nach mbeidh a fhios agam cad é nó go bhfaighidh mé é.</p> <p>12. Ní hé an stán aráin é an plúr garbh donn ná an plúr mín bán, cé go dtógaim amach iad is go gcuirim sa mheá iad is go ndeinim builín amháin.</p> <p>18. Ní haon eochair a bhí uaim í ní rabhas ag dul amach níor fhágas aon ní ar siúl, cé go bhfuilim ó sheomra go seomra ar fud an tí ag lorg rud éigin is ní faic é is go bhfuilim ag déanamh brón ciúin.</p> <p style="text-align: center;">(Cuid den dán <i>Cad é</i> le Liam Ó Muirthile)</p>
<p style="text-align: center;">Gluais (Aincheist)</p> <p>Teideal: aincheist: fadhb; deacracht L.6: a shárú: a dhreapadh gan teip L.7: dígeantacht: ceandánacht; misneach L.8: ní éalóidh tú: ní imeoidh tú slán L.9: gníomh: plean oibre L.10: ar sheanmóin: ag seanmóireacht L.11: constaic: rud atá sa bhealach ort</p>	<p style="text-align: center;">Gluais (Cad é)</p> <p>L.11: meá: scálaí meáchain agus tomhais L.12: builín: cáca aráin L.17: faic: tada; dada; rud ar bith</p>

(Athchóiríodh na buntéacsanna lena gcur in oiriúint do chuspóirí na measúnachta gan iad a chur i gcead na n-údar roimh ré.)

Ceisteanna (iad ar cómharc)

A (Buntuisicint)

- (i) Cén **dá** rogha atá ag an bhfile maidir leis an damhán alla sa dán *Aincheist*?
- (ii) Cén fáth a bhfuil an file ag dul ó sheomra go seomra sa dán *Cad é*?
- (iii) Conas a shábhálfaidh an file an damhán alla sa dán *Aincheist*?

B (Léirthuisicint Ghinearálta)

- (i) Cén saghas duine é an file sa dán *Aincheist*? Is leor **dhá** phointe eolais a lua.
- (ii) Cén saghas duine é an file sa dán *Cad é*? Is leor **dhá** phointe eolais a lua.
- (iii) Cé acu dán is fearr a thaitin leat, *Aincheist* nó *Cad é*? Luaigh **dhá** fháth ar thaitin an dán leat.

A

- (i) Ainmnigh dán Gaeilge (a ndearna tú staidéar air le linn do chúrsa) a bhfuil an cineál céanna *ábhair* i gceist ann is atá i do rogha ceann **amháin** den dá dhán i g**Ceist 1** thuas.

Ní mór teideal an dáin sin, mar aon le hainm an fhile a chum, a scríobh síos go soiléir.

- (ii) Tabhair cuntas **gairid** ar a bhfuil faoin gcineál sin *ábhair* sa dán atá ainmnithe agat agus ar an gcaoi a gcuireann an file os ár gcomhair é.

nó

Déan comparáid **ghairid** idir a bhfuil faoin *ábhar* úd sa dán atá roghnaithe agat as **Ceist 1** agus a bhfuil faoin *ábhar* céanna sa dán atá ainmnithe agat.

B

- (i) Ainmnigh dán Gaeilge (a ndearna tú staidéar air le linn do chúrsa) a bhfuil do rogha ceann **amháin** de *na téamaí* seo thíos i gceist ann.

Ní mór teideal an dáin, mar aon le hainm an fhile a chum, a scríobh síos go soiléir.

(a) Éad / Formad

(b) Áilleacht an Dúlra

(c) Bulaíocht / Maistíneacht

(d) Grá

(e) Saol na scoile

(f) An tSeanaois

- (ii) Tabhair cuntas **gairid** ar a bhfuil sa dán sin faoin *téama* atá roghnaithe agat agus ar an gcaoi a gcuireann an file *an téama* sin os ár gcomhair.

Ceist 5. Freagair **A** nó **B** nó **C** anseo thíos. (Ná gá níos mó ná **leathleathanach** a scríobh.)

A

Chonaic tú fiseán gairid ar YouTube le déanaí. Scríobh litir chuig do chara pinn faoi.

I do litir luaigh

- **dhá** phointe eolais i dtaobh scéal an fhíseáin *nó* i dtaobh chúlra an fhíseáin a chonaic tú
- **dhá** chúis ar thaitin *nó* nár thaitin an fiseán leat
- pointe eolais **amháin** faoi YouTube mar mheán cumarsáide.

B

Is ball tú de bhanna ceoil. Bhí an chéad *ghig* ag an mbanna le déanaí. Scríobh litir chuig do chara faoin ócáid.

I do litir luaigh

- **dhá** phointe eolais faoi ainm an bhanna
- **dhá** phointe eolais faoin gcéad *ghig* a bhí agaibh
- pointe eolais **amháin** faoi na pleananna atá agaibh.

C

Chonaic tú cluiche mór spóirt le déanaí. Ní raibh tú sásta leis an réiteoir. Scríobh **an litir** a chuirfeá chuig eagarthóir an nuachtáin áitiúil faoin scéal.

I do litir luaigh

- cá raibh an cluiche ar siúl agus cé a bhí ag imirt
- **dhá** chúis a raibh tú míshásta leis an réiteoir
- moladh **amháin** atá agat a chabhródh le réiteoirí.

Leathanach Bán

Leathanach Bán